

kontakten

PERSONALTIDNING FÖR LM ERICSSON MED DOTTERBOLAG

Nr 8 • Augusti • 1975

Vem arbetar för din arbetsmiljö?

Den 1 januari förra året trädde en delvis ny arbetarskyddslagstiftning i kraft.

På sidan 3 berättar vi om

den organisation som finns för arbetsmiljöfrågor inom företaget. Där får du också veta till vem du ska vända

dig med synpunkter.

På bilden ovan ses Visby-fabrikens skyddskommitté i arbete.

Kraftig kostnadsökning för EDB

Ericssonkoncernens verksamhet under årets första sex månader gav en vinst — före bokslutsdispositioner och skatter — på 304 miljoner kronor (Mkr). Det är en vinstminskning på 22 procent jämfört med första halvåret 1974, då vinsten uppgick till 388 Mkr. Detta motsvarar 9,4 resp 14,1 procent av faktureringen.

Skillnaden mellan fakturering och tillverkningskostnader, den sk marginalen, har försämrats med 2,1 procentenheter.

Försämringen uppstod huvudsakligen i det brasilianska dotterbolaget EDB (Ericsson do Brasil). Där inträffade en mycket snabb ökning av kostnaderna för levererad utrustning för vilken existerande prisutjämningsklausuler inte givit täckning.

Efter avdrag för minoritetsintressen och skatter erhålls en vinst på 122,2 (178,4) Mkr, vilket motsvarar kronor 7:95 (11:60) per aktie.

Vid beräkningen har tillämpats USA-dollarkursen 3:95 svenska kronor.

Faktureringen för hela året bedöms överstiga 1974 års med omkring 20 procent.

Prognos för 1975

Vinsten för i år — före bokslutsdispositioner och skatter — väntas bli lägre än förra årets. Bakgrunden för den prognosen är den fortsatta kostnadsökningen vad gäller löner och speciellt det angivna läget i dotterbolaget Ericsson do Brasil.

Halvårsrapporten i övrigt återges ordagrant på sidan 5.

Brasiliens kommunikationsminister Euclides Quandt de Oliveira besökte för några månader sedan LME. Här befinner sig ministern hos delägda Ellemtel och dess AXE-labb, där överingen Bengt-Gunnar Magnusson med inlevelse berättar om systemet, som om allt går planenligt får världspremiär i Södertälje nästa år.

Bättre luft, mera ljus, mindre buller

Moderbolagets arbetsmiljöfond uppgår till drygt 65 miljoner kronor. Det är resultatet av 1974 års lag som säger att 20 procent av företagsvinsten ska avsättas i en miljöfond.

20,4 miljoner av moderbolagets fond har nu fördelats på olika objekt. Satsning görs framförallt på förbättring av ventilationen på såväl fabriker som kontor.

Kampen mot bullret intensifieras och åtgärder vidtas

också mot den på många håll så besvärande lödröken.

Det ska också bli hälsosammare att arbeta i gods-terminalerna — inbyggnader sker på flera platser för stora pengar.

Det finns många mindre kostnadskrävande projekt som säkert kommer att uppskattas; inrättande av trivselhörnor, dricksvattenfontäner med kylt vatten, duschrum,

blommor på verkstadsutrymmen, är några.

Flertalet av dotterbolagen har också blivit klara med fördelningen av fondpengarna. SRA satsar bl a en miljon på en motionshall i Kista, dit bolaget ju ska flytta nästa år. SKV gör av med 2,5 miljoner på miljöförbättringar i år.

På mittuppslaget finns en mera ingående redovisning av vart miljövårdspengarna tar vägen.

Vad gör LM-arna på sin fritid?

Se sidan 2.

Vad gör du på din fritid?

I april gjorde SIFO (Svenska institutet för opinionsundersökningar) på uppdrag av KONTAKTEN en undersökning i syfte att studera fritidsvanorna bland de anställda inom Ericssonkoncernen.

402 tjänstemän och kollektivanställda inom tio olika områden i Sverige intervjuades per telefon. De som deltog i undersökningen var LME-anställda i Stockholm, Borås, Katrineholm, Kristianstad, Mölndal, Norrköping, Visby, Örebro och Östersund.

De flesta promenerar

Undersökningen visar att 84 procent av de anställda utövar motion av något slag. 16 procent av de anställda motionerar således inte alls.

De flesta, 47 procent, ägnar sig åt promenader. På andra plats kommer vattensporter (23 procent). Med vattensport menas i det här fallet simning.

Terränglöpning är det många som är intresserade av. 20 procent av de anställda brukar vara ute och springa i skog och mark. 17 procent motionerar genom någon form av rackettspel (tennis, squash, bordtennis eller badminton). Lika många, 17 procent, ägnar sig åt vintersporter (skidor, skridskor). 10 procent brukar spela boll (fotboll eller handboll). 31 procent av de anställda håller på med någon annan form av motion, t ex friidrott, golf, folkdans, karate, orientering, fiske, ridning, skytte m m.

Det finns vissa variationer mellan åldersgrupperna. De äldre ägnar sig oftare åt promenader och cykling. En fjärdedel av dem som är under 49 år håller på med terränglöpning och en femtedel av personer under 30 år ägnar sig i huvudsak åt bollspel i lag. Tennis och bordtennis spelas mer av yngre än av äldre.

Gör man en jämförelse mellan Stockholm och övriga landet finner man att intresset för bollspel är lika stort. Däremot är det 22 procent av dem som ägnar sig åt rackettspel som kommer från Stockholm och endast 10 procent från övriga landet. Vintersport, vattensport och promenader är i stort jämnt fördelade mellan Stockholm och övriga landet, men när det gäller terränglöpning så är det 25 procent som kommer från Stockholm och endast 13 procent från övriga landet. Av dem som inte motionerar alls hör 15 procent hemma i Stockholm och 19 procent från landet i övrigt.

Många gillar bastu

För att få en uppfattning om i vilken utsträckning de anställda ägnar sig åt sportaktiviteter som kräver särskilda lokaler, ställdes specifika frågor om vissa områden. Svaren visar att 63 procent någon gång använder bastu, 39 procent simmar någon gång i inomhusbassäng (men endast 4 procent säger att de gör det ofta), 3 procent spelar squash, 6 procent handboll, volleyboll eller basket, 11 procent spelar bowling och 17 procent deltar i motionsgymnastik.

Populärt med trädgårdsarbete

Vi frågade också om vilka andra hobbies och fritidsintressen som de anställda ägnar sig åt på sin fritid. Många arbetar med sina hus — 20 procent ägnar sig åt trädgårdsarbete eller blommor och 16 procent snickrar eller målar. 19 procent syr eller handarbetar, 19 procent läser böcker, 11 procent är intresserade av fotografering (filmning, framkallning, kopiering, förstoring), 9 procent är intresserade av studieciklar, kurser och vidareutbildning och 7 procent är intresserade av motorer och bilar.

Även här ska vi göra jämförelser mellan

Stockholm och övriga landet. Av dem som bor i Stockholm är 15 procent och de som är från övriga landet 5 procent intresserade av fotografering. Trädgårdsarbete är jämnt fördelat, men när det gäller att snickra och måla så är intresset här större bland stockholmarna; 20 procent mot övriga landet 12 procent.

Stockholmarna är däremot inte lika intresserade av att sy och handarbeta. Endast 12 procent mot 28 procent för övriga landet. Stockholmarna läser betydligt mer än övriga. 25 procent av stockholmarna läser böcker, men endast 13 procent av de anställda i övriga landet. Fiske är däremot något som går hem bättre ute i landet; 10 procent ägnar sig åt fiske mot 6 procent stockholmare. När det gäller övriga fritidssysselsättningar är dessa relativt jämnt fördelade mellan Stockholm och övriga landet.

Fritidslokal nära bostaden

På en fråga om var man föredrar att fritidslokaler ska ligga, svarar 42 procent att de föredrar att lokalerna ligger nära bostaden, 30 procent vill att de ska ligga nära arbetsplatsen och resten anser att det inte spelar någon roll var fritidslokalen ligger, eller också är man tveksam till placeringen. Det är främst de yngre som vill ha en fritidslokal nära bostaden, medan något äldre föredrar att ha en lokal nära arbetsplatsen.

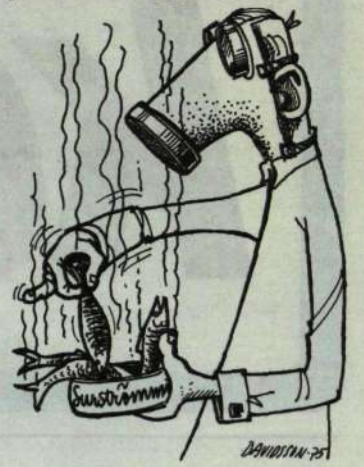
44 procent av stockholmarna vill ha fritidslokaler nära bostaden mot 40 procent av de övriga, 35 procent av stockholmarna tycker att en fritidslokal ska ligga i närheten av arbetsplatsen. I övriga landet är det 24 procent som föredrar en lokal nära arbetet. 15 procent av stockholmarna anser att det inte spelar någon roll var lokalen ligger. I övriga landet är det 34 procent som har denna inställning.

Satsning — på vad?

Buden är många när det gäller LME:s satsning på fritidsaktiviteter. Hälften av alla anställda vet inte vad man borde satsa på om LME skulle göra större ansträngningar för ytterligare fritidsaktiviteter för de anställda. Det finns inte heller någon samstämmighet om vad man ska ägna sig åt. 8 procent tycker t ex att man ska satsa på tennis (11 procent stockholmare, 5 procent övriga landet), 7 procent föreslår simning, 7 procent gymnastik eller inomhusmotion, 4 procent korpiddrott, 4 procent badminton, 5 procent bordtennis. 42 procent anser att det skulle krävas nya lokaler för dessa satsningar. 24 procent anser att nuvarande lokaler räcker och 34 procent har ingen åsikt i denna fråga. De önskemål man framförallt nämner är gymnastikhall (26 procent), tennisplan (18 procent), simhall (15 procent) och hall för andra bollspel (15 procent).

ELL-Man

Vi måste alla hjälpas åt för att få en bättre miljö.

kontakten

Nr 8 • Augusti 1975
Årgång 36

Redaktion

Jan-E Israelsson tel: 93674
Bert Ekstrand tel: 92048
Göran Hannerz tel: 93546
Bo Sejmer tel: 92133
(Vid externa samtal — sätt 71 före ovanstående nummer)

Ansvarig utgivare

Nils Tengberg

Redaktionsråd

Lennart Stranneborn tel: 92605
Erik Sund tel: 93311
Lars Wiklund tel: 92611
Heinz Smekal tel: 970220/392

Redaktionsombud

BORÅS:
Georg Skoog
GRÖNDAL:
Hjördis Westberg
INGELSTA:
Karl-Ulrik Nilsson
KARLSKRONA:
Harry Nälbrand
KATRINEHOLM:
Alf Carlsson
KRISTIANSTAD:
Göran Magnusson
OSKARSHAMN:
Lars-Erik Enarsson
SÖDERHAMN:
Lars Johansson
VISBY:
Bo Andersson
ÖREBRO:
Nils Brewitz
ÖSTERSUND:
Lars Sjöbom
MÖLNDAL:
Lars-Olov Larsson
PITEÅ:
Jarl Sundkvist
LMS, BOLLMORA:
Thord Andersson
AB RIFA:
Erik Heidebäck
SKV, SUNDBYBERG:
Sven Mindus
KV, ÄLVSJÖ:
Hans Nordengren
SRA, STOCKHOLM:
Hans Larsson

Adress

KONTAKTEN
Box 32073
126 11 Stockholm

Tryckeri AB Allehanda
Trelleborg

Människa

Alla kan emellertid inte vara med överallt och alla kan inte sätta sig in i de mera komplicerade frågeställningarna. Man har därför utsett representanter, skyddsombud. "Skyddsombud företräder arbetstagarna i skyddsfrågor och ska verka för tillfredsställande skyddsförhållanden" står det bl a i § 40 a. Skyddsombudet är du med om att utse via din fackliga organisation. "Skyddsombud utses av lokal facklig organisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren" står det att läsa i § 40 i lagen.

Vad ska ett skyddsombud göra för dig? Jo, det står också i lagen. "Ombudet ska inom sitt skyddsområde vaka över sundhet och säkerhet i arbetet och deltaga vid planering av nya eller ändrade lokaler, anordningar och arbetsmetoder". Skyddsombudet ska alltså vara med och se till att dina och dina arbetskamraters krav och önskemål blir beaktade i rimlig utsträckning.

Arbetsledaren är en nyckelperson

— Jag ska alltså gå till skyddsombudet när jag vill framföra mina synpunkter? Är det rätt uppfattat?

Både "ja" och "nej". Du ska naturligtvis först alltid tala med din arbetsledare. Arbetsledare, verkmästare, verkstadsingenjör, sektionchef, avdelningschef osv — det är i linjeorganisationen din arbetsmiljö huvudsakligen avgörs och skapas. Arbetsledaren är en nyckelperson. Han vet vad som händer och ska hända (i den närmaste framtiden i alla fall) på avdelningen, han känner "sitt folk", han vet ofta var problemen sitter och han är den som uppåt får arbeta för och övertyga om medel och resurser i budgeten för att få åtgärder till stånd. Det är med arbetsledaren du ska diskutera dina synpunkter på arbetsmiljöfrågorna. Självklart kan du också diskutera med skyddsombudet för att få råd, för att informera, för att få hjälp om du tycker att man inte förstår eller rimligt beaktar dina synpunkter.

De fem M:en

Människor uppfattar arbetsmiljöbegreppet på olika sätt. Nilsson, som arbetar vid en svarv och som har ont i ryggen, tycker att maskinen är dåligt utformad. Pettersson på lagret tycker att man får dåligt grepp om förpackningen och att den är för tung. Kan man inte utforma förpackningar som man lätt

Maskin

Metod

Material

Vem arbetar för din arbetsmiljö?

Den 1 januari 1974 trädde en delvis ny arbetarskyddslagstiftning i kraft. En viktig paragraf är § 39 som säger att "arbetsgivare och arbetstagare skola samverka för att åstadkomma sunda och säkra arbetsförhållanden". Enligt lagen är du alltså själv med och arbetar för din arbetsmiljö.

Arbetsmiljön behandlas i en rad projekt inom företaget. Här ser vi ett byggmöte ang ny pressverkstad i Katrinholm. Från vänster: Teddy Karlsson, skyddsombud, Sven Jönsson, verkstadsingenjör och fastighetsförvaltning, Göran Lundqvist, arkitekt, Bertil Fagerholt, platschef, Mats Johansson, arbetsmiljöfrågor för LM-koncernen, Rune Carlsson, byggnadskonsult, Tore Strid, skyddsingenjör, Holger Karlsson, VVS-konsult och Per Åke Berg, akustikkonsult.

tare kan hantera? Fru Svensson på monteringen besväras av draget på vintern och värmen på sommaren. Fröken Olsson på kontoret undrar om fläktar måste låta så mycket. Och visst har man gjort mycket för miljön här i kontorslandskapet, men det var ändå bättre i det lilla kontoret i den gamla byggnaden.

Det är mycket din verkstadsingenjör ska tänka på när han sitter där och planerar. Att pressarna måste uppfylla Arbetarskyddsstyrelsens anvisningar nr 35 det vet han och det är viktigt,

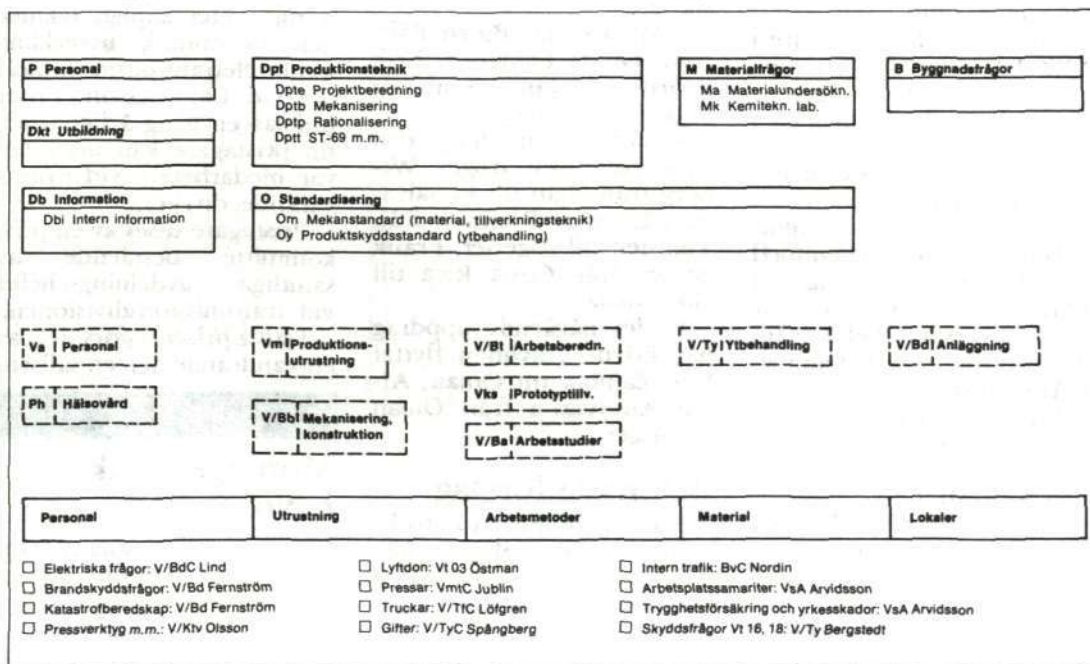
för annars kan man få föreläggande från yrkesinspektionen. Men det här med bullret och belysningen — hur ska man göra där? Och den där arbetsplatsen, där alla slutar efter ett tag och säger att de får ont i nacke och axlar — vad gör man åt den?

Det är mycket man ska tänka på och många man ska fråga. Det är svårt att alltid hinna med, produktionseffektensläpet är också viktigt, den nya maskinen som inte vill fungera likaså och sammanträdena är svåra att stryka.

En viss hjälp kan man få om man delar upp arbetsmiljöproblemen på de fem M:en:

- MÄNNISKA (personal)
- MASKIN (utrustning)
- METOD (arbetsmetoder)
- MATERIAL
- MILJÖ (lokaler)

Man får då lättare att komma ihåg alla miljöfaktorer, man får lättare att tala med skyddsombud och andra och, framför allt, man kan lättare hitta folk som kan hjälpa till att lösa problemen.

Miljö

Många arbetar med miljöfrågorna

För att illustrera att det är många instanser och därmed personer som är inblandade i det som nu och framöver ska vara din arbetsmiljö vill vi i figuren nedan ge ett exempel på de viktigaste instanserna för HF/V i Stockholm. Hit vänder sig arbetsledaren, verkstadsingenjören m fl för att få råd och påverka arbetsmiljön på avdelningen.

Uppställningen i figuren bygger på de fem M:en. Över dessa finns först verkstadsens egna hjälpavdelningar. Vi har tidigare här i KONTAKTEN (nr 4/75) berättat något om vad V/Bd arbetar med (ventilation och belysning). Ovanför verkstadsfunktionerna finns avdelningar som är gemensamma för stora delar av koncernen. Vi avser att återkomma med glimtar i KONTAKTEN om vad dessa gör i miljöavseende.

Under de fem M:en finns en rad personer, som av olika anledningar tilldelats speciella uppgifter som har med arbetarskydd och arbetsmiljö att göra. En anledning kan vara att man har speciell behörighet. I elektriska frågor t ex kräver myndigheterna detta. En annan anledning är att man genom sitt arbete har speciell kompetens och då är det ju naturligt att man får ta hand om frågorna för hela verkstaden.

Skyddstjänsten och företagshälsovården

Vi ser att det är många som arbetar med miljöfrågorna i företaget. Men, kanske någon invänder, är det inte skyddsingenjören och doktorn som svarar för miljön?

Vad gör de för något? Företagets kompetens måste i allmänhet förstärkas på just det område som har med hälsa och säkerhet att göra. Detta har man gjort genom att inrätta den tekniska och medicinska företagshälsovården. Företagshälsovården ska alltså biträda alla de instanser som finns på figuren. Plus arbetsledare och skyddsombud. Skyddstjänsten har också en kontrollerande funktion. Den ska rapportera till företagsledningen och skyddskommittén om företagets och samhällets intentioner i skydds- och miljöfrågor inte följs inom företaget.

Så visst arbetar skyddstjänst och företagshälsovård också med arbetsmiljön, fast på ett annat sätt.

Text: Mats Johansson
Foto: Karl-Evert Eklund
Teckningar: Karin Morefors

Människa

Maskin

Metod

Material

Miljö

officiellt**Ny VD i Brasilien och i Venezuela**

Till verkställande direktör i det brasilianska dotterbolaget Ericsson do Brasil Comércio e Indústria (EDB) i Sao Paulo har utnämnts **Valdemar Henriksson** efter nuvarande verkställande direktören **Gunnar Vikberg** som lämnar LM Ericsson för tjänst i annat bolag.

Gunnar Vikberg har varit VD i Brasilien sedan april 1968.

Till direktör Henrikssons efterträdare som verkställande direktör i Compania Anónima Ericsson i Caracas har utnämnts civilingenjör **Leif Källén**, som tillträdde sin befattning den 1 juni.

Ingenjör Källén kommer närmast från det spanska dotterbolaget Industrias de Telecomunicación SA (INTELSA), Madrid.

Valdemar Henriksson är född 1917 i Jönköping och började efter studier vid tekniska högskolan i Örebro på LME:s kraftavdelning (Xk) i januari 1942. Hans första utlandstjänst kom 1946 som montageingenjör i Brasilien. Två år senare, efter en kortare vistelse i Argentina, anställdes Henriksson på direktionsavdelningen för försäljning (Df). 1949 inleddes en sex år lång tjänst i Brasilien. Därefter blev det jobb i Venezuela på några månader och sedan under fyra år i Colombia.

I början på 1960 var det åter tid för tjänst i Brasilien. I slutet av 1962 lämnade Valdemar Henriksson LME för att arbeta för Facit som filialchef i Brasilien.

Efter drygt fem år återvände han till LME, i början av 1968, och blev VD för vårt dotterbolag i Colombia. Där var han verksam till maj 1973, då han blev VD i dotterbolaget CAE, Venezuela.

Valdemar Henriksson

Leif Källén är göteborgare, född 1938. Efter examen vid Chalmers började han som kontrolltekniker på LME i oktober 1962 (Zmy). 1963 till augusti 1966 befann han sig för X/I:s räkning i Indonesien. Under den tiden var han under en kort period i Australien.

Den 1 januari 1969 blev Källén gruppchef (X/ErIC). I april samma år inleddes ett arbete i Venezuela som för-

säljningsingenjör. Den tjänsten avslutades under slutet av 1970, då han blev chef för telefonstationsavdelningen vid dotterbolaget INTELSA i Madrid, Spanien.

Leif Källén

Chefsbyte vid T-divisionen

Den 1 oktober lämnar chefen för LM Ericssons Transmissionsdivision direktör **Sten Engström** på grund av hälsoskäl sin befattning. Han kommer att från detta datum biträda vice verkställande direktören **Fred Sundkvist**.

Två kommer överingenjör **Sten Olof Johansson**, T/SC, att liksom hittills under direktör Engströms sjukdom uppehålla tjänsten som chef för T.

Aktuellt från aktieägarföreningen

Ordinarie föreningsstämma 1975 för de LME-anställdas aktieägarförening har preliminärt bestämts till torsdagen den 9 oktober. Medlem som önskar någon viss fråga behandlad ska senast den 11 september meddela detta till styrelsen (ordf **Werner Sundell**, 97 02 20, eller sekr **Olof Bager**, 719 2355).

Utlandstjänst

Ingenjör **Sture Lindenhäll** har återvänt till Sverige efter avslutad tjänst i Mexiko och tjänstgör sedan den 2 juni på avdelning X/Rmt.

Herr **Bernt Israelsson** har avslutat tjänstgöringen i England och arbetar nu på avdelning Dpu.

Ingenjör **Luigi Foresi** tjänstgör sedan den 5 maj på avdelning X/Mkd. Ingenjör Foresi har tidigare arbetat i Italien.

Ingenjör **Bo Eriksson** har påbörjat kontraktstjänst i Brasilien som driftingenjör.

Direktör **Rolf Neuendorff** slutade sin anställning vid LME den 1 maj. Han har tjänstgjort som chef för Industrias Eléctricas de Quilmes i Argentina.

Ingenjör **Anders Benne** har återvänt från Brasilien. Sedan den 3 juni tjänstgör han som MI/BtdC.

Ingenjör **Kjell Ekeblom** har bytt stationeringsort. Den 2 juni flyttade han från Spanien till Mexiko.

Ingenjör **Anders Bolmén** har börjat tjänstgöring i Brasilien som verkstadssekonom för EDB 1.

Ingenjör **Antero Peräläinen** flyttade från Spanien till Venezuela den 1 maj.

Fru **Jacqueline Gallard** tjänstgör sedan den 26 juni i Algeriet som sekreterare och översättare.

Ingenjör **Hilding Heyman** avreste den 11 juni till Kuwait för att tjänstgöra som installationschef.

Ingenjör **Rolf Jönsson** reste den 1 augusti till Algeriet för en tjänst som försäljningsingenjör.

Ingenjör **Hubert Lindblom** påbörjade kontraktstjänstgöring i Colombia som fabrikschef den 20 juli.

Ingenjör **Börje Berglund** började kontraktstjänstgöring i Mexiko den 1 juli som "operative system engineer".

Herr **Christer Malm** har återvänt från Libyen. Sedan den 23 juni är han anställd vid avdelning Nu.

Ingenjör **Gunnar Egertz** avreste den 10 juli till Oman för att tjänstgöra som arbetsledare för nätmontage.

Ingenjör **Roolaid Stein** tjänstgör sedan den 23 maj i Brasilien som "chief for material supply planning".

Ingenjör **Gunnar Norén** tjänstgör sedan den 21 maj i Saudiarabien som försäljningsingenjör.

Herr **Pongrac Bacho** har återkommit från Australien och arbetar sedan den 9 juni vid avdelning Drr.

Ingenjör **Lennart Tynander** slutade tjänsten i Mexiko den 18 juni och tjänstgör nu på avdelning Kf.

Ingenjör **Börje Jacobsson** tjänstgör sedan den 29 juni i Tunisien som instruktör.

Ingenjör **Sandor Heveus** har avslutat tjänstgöringen i Mexiko och är sedan den 30 juni anställd vid avdelning Dpu.

X/I-personal

Följande har avslutat sina uppdrag: **Ola Åhlund** i Mexiko, **Bengt Eriksson** i England, **Anders Töpffer** i Libanon, **Per-Åke Lindell** på Fiji, **Sune Gyllheden** i Tunisien, **Conny Tenghoff** och **Thomas Carlsson** i Malaysia, **Kalevi Talonpoijka** i Jugoslavien.

I Mexiko har **Björn Källroth**, **Gullic Fahlgren**, **Erik Swärd** och **Jan Lönnblom** påbörjat uppdrag.

Avslutade uppdrag och påbörjade nya: **Roger Wi-berg** från Haiti till El Salvador, **Lennart Ritzman** från Tunisien till Algeriet, **Frank Brown** från Costa Rica till Guatemala.

Under pågående uppdrag har **Edvin Toivonen** flyttat från Zambia till Oman, **Allan Andreassen** från Oman till Alger.

Belönade förslag

Stationsmontagen i Stockholm: **Ricky Eriksson** har fått 1 000 kronor för förslag om byglar på kretsscheman (REG).

Sieverts Kabelverk i Sundbyberg: 3 000 kronor har tilldelats **Raimo Nevalainen** på Vt 31 som gäller ombyggnad av oljekar vid Al-dragbord.

LM Ericsson största arbetsgivaren

Nu är LM Ericsson Sveriges största arbetsgivare med 80 620 anställda. Kooperativa Förbundet ligger tvåa med 69 665 och Electrolux trea med 63 531 medarbetare. LME är också största arbetsgivaren utomlands med 49 550 anställda utanför Sverige. Svenska Kullagerfabriken har 48 366 och Electrolux 40 483 anställda utomlands. Därefter kommer ett stort skutt till Svenska Tändsticks AB med medarbetarsiffran 26 750.

LME behåller sin plats som nummer nio bland Sveriges företag, rangordnade efter omsättningen.

Listan toppas av Kooperativa Förbundet med en omsättning på 13 822 miljoner kronor, därefter följer Volvo (upp från tredje plats), ICA (sjönk ett steg), Johnsonkoncernen, Statsföretag AB (upp ett steg), ASEA (från åtta till sexa), Svenska Kullagerfabriken (ned två steg), Saab-Scania (ned ett steg) samt LME med koncernomsättningen 6 023 miljoner under 1974.

Rangordnas Sveriges största företag efter fakturering utomlands hamnar LME på tredje plats med sin totalfakturerings på 4 971,5 miljoner kronor. Volvo är här etta med 7 152 miljoner och Svenska Kullagerfabriken tvåa med 6 315,7 miljoner kronor.

LME är bland landets största investerare. I anläggningstillgångar under 1974 har lagts ned 501,8 miljoner och det innebär en nionde placering på ranglistan. Statsföretag toppar med 1 098 miljoner kronor. Volvo kommer därefter med sina 954,8 miljoner.

Rangordnade efter eget kapital är LME det tredje rikaste företaget i landet (2 043,8 milj kr). Före ligger Kullagerfabriken (2 907,9) samt Statsföretag (2 617,6).

KONTAKTEN har hämtat uppgifterna ur Veckans affärer som varje år gör upp olika slags rangordningslistor för bl a Sveriges största företag.

Pris instiftat på T-divisionen

Vid månadsskiftet juni-juli avgick **Bengt Carleson** T/KbC med pension efter 43 år i bolaget. Säsom varande en av Sveriges främsta filterexperter har han haft stor del i utvecklingen i samtliga större T-konstruktioner från 30-talets få-kanalsystem till 70-talets multiplexutrustningar.

Bengt Carleson har dessutom varit av en av de bästa av arbetskamrater och mäktiga populära chef. Bengts vänner har velat hylla honom på så sätt att genom Svarta Lådans Orden, vars högsta beskyddare han är, instifta ett pris som bär hans namn.

Prisets ändamål är att främja vetenskaplig, teknisk och ekonomisk utveckling inom teletransmissionsområdet vid LM Ericsson. Priset utdelas en gång årligen och till pristagare kan utses envar medarbetare vid ifrågasvarande division.

Pristagare utses av en pris-kommitté bestående av samtliga avdelningschefer vid transmissionsdivisionen.

Själva priset utgörs dels av en vandrande del, en sällsynt

vacker telefonapparat från slutet av 1800-talet, "Taxen" kallad, donerad av LM Ericsson och dels av ett diplom. Den vandrande delen av priset, telefonapparaten, förvaras av pristagaren tills nästa pristagare utsetts.

Bengt Carleson tackar sina arbetskamrater för den hyllning som kom honom till del, då han gick i pension.

Montagefabrik i Norge

Det med LME samarbetande Elektrisk Bureau i Norge är inne i en kraftig expansionsperiod. Bolaget har i dagarna fått myndigheternas godkännande att uppföra en montagefabrik för telefonutrustning.

Byggplanerna innefattar en 5 000 m² stor fabrik vid

Ranvik, som ligger två km från Risörs centrum.

Anläggningen beräknas bli inflyttningsklar till årsskiftet 1976/77. Kostnaden för fabriken beräknas till ca 45 miljoner norska kronor.

LME:s aktieinnehav i Elektrisk Bureau uppgår till 35 procent, men når upp till 43 procent tillsammans med innehav via dotterbolag.

Ökad beställnings- ingång och fakturerering

Geografisk fördelning av beställningsingången	6 månader		Ökning, procent
	1975	1974	
Sverige	570	505	13
Europa (utom Sverige)	1 652	1 605	3
Latinamerika	949	959	(1)
Övriga områden	834	610	37
	4 005	3 679	9

Den geografiska fördelningen av beställningsingången framgår av tabellen ovan.

Den återhållsamhet i beställningar som noterades mot slutet av 1974 och som främst sammanhänger med nedskärningar i telefonförvaltningarnas investeringar på grund av kapitalbrist eller i inflationsbekämpande syfte, fortsatte under första halvåret och var särskilt märkbar på de europeiska marknaderna, framför allt Italien.

Från den statliga telefonförvaltningen i Storbritannien erhöles via Thorn-Ericsson Telecommunications en ny betydelsefull order avseende första etappen av en internationell telefonstation.

Efter de senaste årens stora beställningar från telefonförvaltningarna i Brasilien har en avmattning inträtt. Större order erhöles från Tunisien, Nigeria och Kuwait.

Koncernens orderbestånd steg till 8 392 Mkr vid periodens utgång från 7 701 Mkr vid årets början.

Fakturerering

Faktureringen under första halvåret 1975 uppgick till 3 234 Mkr och översteg med sju procent faktureringen under motsvarande period 1974 (2 758).

För Sverige var faktureringen oförändrad jämfört med förra året, för övriga Europa ökade faktureringen med sexton procent, för Latinamerika med trettiofem procent och för övriga områden med nitton procent.

Produktion och sysselsättning

Produktionen vid koncernens fabriker kunde i stort sett bedrivas utan att drabbas av störningar på arbetsmarknaden. Utleveranserna från fabriker låg på en högre nivå än motsvarande period 1974, främst genom produktionsökning i Sverige, Brasilien och Frankrike.

Personalomsättningen vid de utländska fabriker var lägre än förra året, medan en viss ökning inträffade vid de svenska fabriker.

Efter det prisfall på koppar och mässing som inledes under senare delen av

1974, har priserna stabiliserats på en betydligt lägre nivå. Under året har priserna på stål och elektronikkomponenter börjat sjunka, medan priserna på plast i stort legat kvar på den tidigare höga nivån.

Den kraftiga inflation som drabbade de flesta länder, där koncernen bedriver produktion, innebar att avtalen mellan parterna på arbetsmarknaden medförde synnerligen betydande löneökningar.

Det tvåårsavtal som träffades med kollektivanställd personal i Sverige beräknas för innevarande år komma att medföra löneökning inklusive sociala kostnader med omkring tjugo procent. Även koncernens utlandsfabriker kommer att vidkännas starkt ökade lönekostnader.

Antalet anställda utanför Sverige ökade under första halvåret 1975 från 49 550 till 52 210 till följd av utbyggnad av produktionsenheter, främst i Brasilien.

I Sverige ökade antalet anställda med 800 (från 31 070 till 31 870).

Investeringar i anläggningstillgångar

Koncernens investeringar i fastigheter, maskiner och inventarier uppgick under första halvåret 1975 till 328 (224) Mkr, varav 138 (98) avsåg Sverige och 190 (126) den utländska delen av koncernen, främst Frankrike, Brasilien, Italien, Spanien och Mexiko.

Likvida medel

Under perioden upptog moderbolaget ett svenskt obligationslån på 100 Mkr. Vidare upptog moderbolaget ett långfristigt lån på 40 miljoner Sfrs (schweizerfrancs) och två medelfristiga lån på sammanlagt 100 miljoner Sfrs. Koncernens kortfristiga kassa- och banktillgodohavanden uppgick vid periodens slut till 1 029 Mkr (967 vid årets början).

Stockholm den 20 augusti 1975

B Lundvall
Verkställande Direktör

Kyla eller värme utan energitillförsel?

Svenska Dagbladet publicerade den 25 mars 1975 nyheten att Baltzar von Platen hade patentsökt en "Termodynamisk cirkelprocess", som skulle kunna ge ett avsevärt större utbyte av kyla eller värme relativt tillförd energi än vad som hitintills har uppnåtts. Kylan eller värmen skulle t o m kunna alstras spontant utan energitillförsel vilket innebär en perpetuum-mobile-process av andra ordningen i strid med termodynamikens andra huvudsats. Många kommentarer har lämnats i press, radio och TV men det patenträttsliga läget har ej blivit belyst. Det görs här av ingenjör Lars Wern på LME:s patentavdelning.

Patentverket synes ha rätt

Baltzar von Platen inlämnade hösten 1973 två patentansökningar med en månads mellanrum. Båda har titeln "Förfarande för genomförande av en termodynamisk cirkelprocess".

Patentverket har mot den äldre patentansökningen anfört den genom Elektrolux kylskåp numera världsberömda absorptionskylprocessen enligt Platen-Munters och i övrigt ej ansett patentansökan innehålla något väsentligt nytt. Mot den yngre ansökningen har Patentverket anfört den amerikanska patentskriften nr 3,559,419 i vilken en termodynamisk cirkelprocess beskrivs som utnyttjar en tryckskillnad alstrad medelst en centrifug.

De idéer som Baltzar von Platen utvecklar i sina två patentansökningar anser Patentverket således vara föregripna dels av honom själv och dels av ovannämnda amerikanska patent. Patentverket synes ha rätt i sin uppfattning.

"Teknisk effekt?"

Det har hävdats att Baltzar von Platens idéer inte skulle kunna leda till något bättre

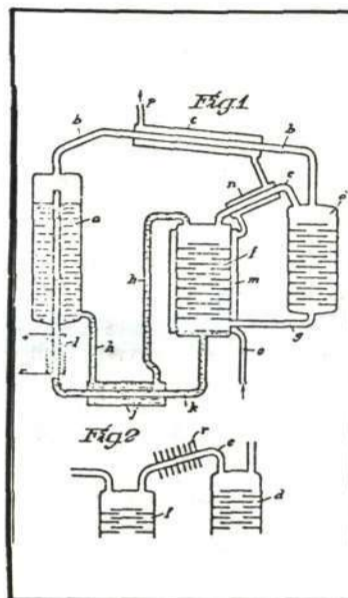
utbyte av kyla eller värme vid en termodynamisk cirkelprocess än vad som hitintills har uppnåtts och att någon "teknisk effekt" alltså ej skulle finnas. En kort kommentar kan här vara på sin plats.

Absorptionskylprocessen enligt Platen-Munters utnyttjar en tryckskillnad alstrad genom inverkan av jordaccelerationen. Om en motsvarande acceleration istället, enligt ett av de förslag som von Platen lägger fram i sina patentansökningar, alstras medelst en centrifug så blir hans process därmed oberoende av jordaccelerationen och kan tillämpas exempelvis på rymdstationer. Detta är utan tvekan en teknisk effekt.

Av särskilt intresse är det faktum att om centrifugen står stilla blir utbytet av processen noll och då kan det väl vara rimligt att tänka sig att utbytet kan ökas utöver det som processen har vid jordaccelerationen genom att rotera centrifugen så snabbt att den alstrar en acceleration motsvarande tyngdaccelerationen på exempelvis ytan av Jupiter.

Stjärnor exempel

Varför Baltzar von Platen tror att utbytet av hans ter-

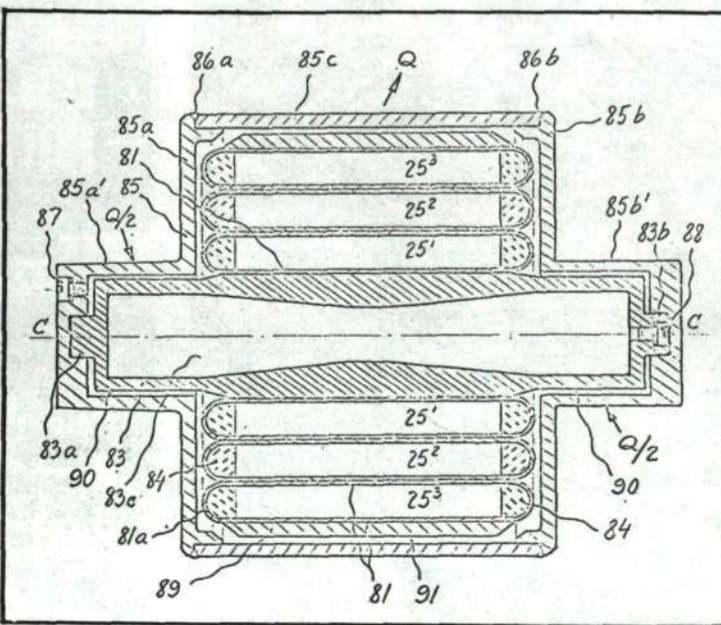
Baltzar von Platen och Carl Munters konstruerade 1918 "Serielkylskåpet", ett hushållskylskåp utan rörliga delar. En uppfinning som ligger till grund för Elektrolux kylskåpstillverkning.

Bilden är hämtad från von Platens och Munters patentbeskrivning 1925 över "anordning vid absorptionskylapparater".

modynamiska cirkelprocess skulle kunna ökas så långt att den möjliggör en perpetuum-mobile-process av andra ordningen i strid med termodynamikens andra huvudsats är däremot svårt att förstå.

Möjligen hoppas han att det är tillräckligt att uppnå ett undre tröskelvärde för accelerationen liksom det är tillräckligt att uppnå ett undre tröskelvärde för trycket vid framställningen av syntetiska diamanter, där han tidigare har gjort en banbrytande insats.

Nyhetsreportaget i Svenska Dagbladet antyder att von Platen ser stjärnor som levande exempel på perpetuum-mobile-processer av andra ordningen. Den självskrivna slutkommentaren blir att den moderna astronomin har en annan allmänt accepterad och på praktisk erfarenhet av atomkärnprocesser grundad förklaring till hur stjärnor under årmiljarder kan bibehålla en hög temperatur skenbart i strid med termodynamikens andra huvudsats.

Figuren ovan är ritad av von Platen och ingår som nr 15 i hans patentansökan av den 6 november 1973. I ansökan skriver von Platen så här om figuren: "Fig 15 visar en praktisk utföringsform av en maskin fungerande enligt uppfinningen, och i vilken maskin värme föres till och från densamma på annat sätt än vad som visas i tidigare figur".

Nära åttio miljoner i LME:s arbetsmiljöfond

Effekten av den lag från förra året som säger att 20 procent av företagens vinster före skatt ska avsättas till arbetsmiljöfond har blivit att 79,2 miljoner kronor avsatts för hela Ericssonkoncernen.

Motsvarande summa för moderbolaget uppgår till 65,7 miljoner. Fördelningen av pengarna får inte ske ensidigt av företaget utan användningen ska tillstyrkas av en majoritet av de anställda i berörd skyddskommitté eller företagsnämnd.

Vid den nyupprättade LME koncernföretagsnämnds möte den 10 juni tillstyrktes förslag som kostar 20,4 miljoner miljöfondpengar.

Bland dotterbolagen har SKV 2,5 miljoner till miljöförbättringar i år och SRA har fördelat nära 1/2 miljon av 2,1. LMS ska senare i år besluta om 1,1 miljon. RIF har ingen egen fond; här har de anställdas representanter i RIF:s styrelse framfört önskemål om medel ur moderbolagets miljöfond.

Tre etapper för moderbolaget

De 65,7 miljonerna miljöfondspengar fördelas i tre etapper och det är den första på drygt 20 miljoner som nu ska utnyttjas.

Före utgången av 1980 ska medlen vara använda föreskriver lagen, varför den tredje etappen kan komma ganska sent. Längre fram uppkomna önskemål kan förmodligen knytas an uppkommen ny teknik inom miljöområdet, säger PD Arne Molin.

— För att få någon fördelningsgrund för första etappen har vi tillämpat vissa riktsiffror för olika slags

anläggningar. Det finns ju bättre och sämre miljö beroende på åldern hos enheten. Verksamheten ger också miljöskillnader; t ex primärproduktion och ytbehandling jämfört med monteringsavdelningar och kontor.

För äldre primärfabriker såsom HF/V, fabriker i Gröndal, Katrineholm, Karlskrona, Vedeby, Kristianstad, Söderhamn, Älvsjö och Mölndal har riktsiffran satts till 1 500 kr/arbetare, medan för kontoren i Stockholm siffran satts till 350 kr/tjänsteman.

Så här ser listan ut över tilldelningen av miljöfondsbetopp i 1000-tals kronor för moderbolagets enheter den första etappen:

HF/V	3 300
BS	380
GV	285
IN	1 050
KH	1 500
OS	300
VY	805
ÖR	315
CL	570
KA + VE	3 300
OM	370
RY	330
KR	920
SÖ + DO	1 870
TV	330
NG	425
ÖS	520
KV/ÄL	660
KV/HL	270
KV/PÅ	70
MI	675
MI-kontor	205
Stockholm-kontor	1 960

Väntan på miljöutredning

Som säkert är bekant för de flesta HF:are pågår en stort upplagd utredning om den totala miljön inom HF/V. Resultatet av den avvaktas innan ytterligare miljöinvesteringar beslutas. Klara är en allmän renovering av omklädnadsrummen (500), ventilations- och utsugningsanläggning samt målning, bafflar och belysning på Vt 07 (406) samt förbättring av ventilation i maskinrum på Vt 03 (10).

Alla utvalda projekt kan naturligt nog inte redovisas här utan endast de större eller sådana som av en eller annan anledning är av intresse.

Solskydd på TN

Många av kontoren på TN behöver solskyddsanordningar. Värmen kan tidvis vara av tropisk karaktär och ytterst besvärande. Nu har 400-tusen kronor avsatts för att "bekämpa" den myckna solvärmen.

Ventilationen i A-huset på HF ska kraftigt förbättras (315). Toalettutrymmena ska moderniseras för nära en

miljon kronor i första etappen. Detta gäller HF:s hus T, A samt D, och hus 1 och 3 inom Tellusanläggningen. Duschar i I-huset är inkluderat i beloppet.

Pressverkstad i Katrineholm

I Boråsfabriken (Sandlid) går 60-tusen till en ljudbarriär mellan monteringsavd och funktionsprovning.

På Gröndalsfabriken förbättras ventilationssystemet för 150-tusen kronor.

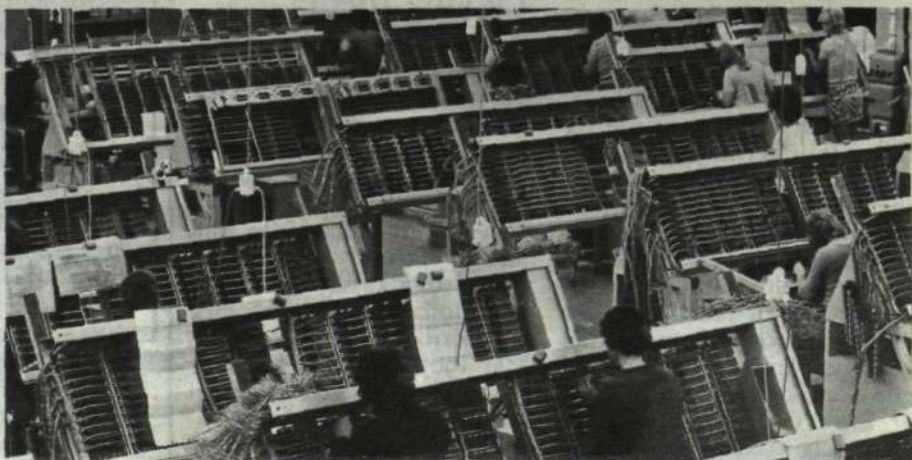
Ingelstafabriken (IN/NE) får nytt ventilationssystem i fyra lokaler, utökning av antalet toaletter samt två duschrum. En ombyggnad av lagerlokal till kontor ingår också bland objekten. Det här kostar hela 1,1 miljoner kronor.

I Katrineholm drar en ny pressverkstad 1,5 miljoner i miljövärdspengar.

Tv: Puh, vad det svettades under årets tropiksommar i TN-anläggningens höghus som saknar solskyddsmöjligheter för fönstren. Medel tas nu ur miljövärdsfonden för att anskaffa utomhuspersienner. Nedan: Centrallagrets in-terminal ska byggas in för 2,54 miljoner kr. I Olofström har tre projekt valts ut; allmän ventilationsförbättring för 200-tusen kr, bättre belysning för 95-tusen samt lödrökut-sug för 300 platser till en kostnad av 75-tusen kronor.

601183/1

Oskarshamnfabriken får en förbättring av ventilationen i LMS kontorslandskap (100) och bl a matsalsutrustning för att kunna äta medtagen mat samt vila ut etc i trivselhörnor (50). Lödrökut-sug drar 20-tusen kronor.

Stora terminaljobb hos VY och CL

Visby har ett stort projekt och det är en inbyggnad av godsterminalen. Beräknad kostnad 1,3 miljoner kronor.

Örebro utvalda projekt är lödrökut-sug för 100-tusen och utdragbara hyllplan på reläsmonteringen för 55-tusen.

Centrallagret i Flemingsberg toppar beloppstorleken för ett enskilt objekt med 2,54 miljoner, en inbyggnad av in-terminalen.

Fyra miljoner i Blekinge

Karlskrona och Vedeby, som ju är äldre primärfabriker, har elva utvalda projekt, vilka beräknas kosta ungefär lika mycket som upprustningen på hela HF/V.

Här kan nämnas: ytbehandlingsline för zink/nickel/tenn och för guld/silver, avlackeringsline för galgar samt trumlingsline (totalt 1,125 milj), flyttning av läkarmottagning (300), klädning av pressverkstad samt iordningställande av personalrum (260), 33 dricksvattenfontäner med kylt vatten (83), komplettering av ventilationen i plockpressrummet (60).

I Olofström förbättras den allmänna ventilationen för 200-tusen, rökut-sug för 300 platser drar 75-tusen och kompletterande belysning 95-tusen.

Ronnebyfabriken får en förbättring av allmänventilationen i de gamla lokalerna (300) samt lödrökut-sug (25).

För LME i Blekinge betyder detta fyra miljoner kronor ur miljöfonden.

1,8 miljoner har avsatts för ny ventilationsanläggning med kyla eller annat alternativ i Kristianstadsfabriken.

Tjugosex projekt beslutade vid SÖ

I Söderhamn finns en hel del miljöförbättrande önskemål. Av de beslutade 26 projekten rör flera bullerdämpning (pressavd, plåtverkstaden, svarvningsavd, ytbehandlingsavd, reparationsavd, förmansplatser), belysning (verktygsavd, lindningsarbetsplatser, provrum), ventilation (finmekavd, ytbehandlingsavd). Anläggning av fundament under vissa pressar kostar 150-tusen och

oljedimavskiljare på svarvningsavd 100-tusen. Byte av stolar på pressavd drar 12-tusen, på finmekaniska 18-tusen, och höj- och sänkbara bord vid pressarbeten 42-tusen. Att utrusta kontaktlinor med arbetsbänkar beräknas till 19-tusen kronor.

I Delsbo flyttas lindningsavd för 70-tusen och utsuget på ebonitavd förbättras för 125-tusen. Bättre ventilation i den gamla delen beräknas till 50-tusen.

Nya golv på TV och myshörnor på NG

På Tellusfabriken blir det nya golvbeläggningar på mönsterkort (325).

Blommor på verkstadsutrymmen, möbler till kaffehörnor, kylskåp för personalrum samt möjlighet till individuell avlyssning av radio är bland Norrköpingsfabrikens (NG) utvalda projekt (55). Förbättring av ventilation, uppvärmning och skyddsanordningar vid limning, impregnering, datamodem, godsmottagning och trapphus (50) och installation av ventilation i kontorshuset Bergsbro (25) finns också med på NG:s lista.

I Östersund utgör den tunga posten (240) godsterminalen. Här ska vidare värme och ventilation överlag förbättras och ett utbyte göras av 20 tilluftsdon (50).

Takjobb i norr

För Telekabeldivisionen i Älvsjö blir det ett nytt omklädningsrum för hundra personer (300), kall- och varmluftsridå vid fyra portar vid emballering av trummor (240) samt ny ventilation och värme i källaren till byggnad 18 (90).

Kabelhallarnas tak i Hudiksvall och i Piteå behöver ljudisoleras. Det är kostsamma projekt som totalt beräknas till 800-tusen kr i HL och 175-tusen i PÅ. Nu används 270-tusen resp 70-tusen av miljövärdspengarna.

Plintbyten i Mölndal

Hos MI i Mölndal byts 350 strömförsörjningsplintar ut på kontoren till en beräknad kostnad av 200-tusen kronor. På kontoren ska ventilationen kompletteras med kyla i byggnaderna 1 och 7 för 300-tusen.

Sju numeriskt styrda fräsar ska ljudisoleras (100), pressar bullerdämpas (60) samt termisk och akustisk isolering göras av verkstadsbyggnader. Det sista projektet drar totalt 400-tusen. För etapp 1 avsätts 220-tusen.

Text: Bert "Bend" Ekstrand

Den 1 juli beslöt SRA:s företagsnämnds arbetsutskott i Stockholm att en miljon kronor ska täckas av medel i arbetsmiljöfonden för en motionshall på 555 m² i Kista. Bilden här visar hur långt SRA:s nybygge på Järvafältet hade kommit i början av juli i år.

SKV

Drygt 2,5 miljoner fördelade

Skyddskommittén vid Sieverts Kabelverk (SKV) enades vid ett möte i maj att 2 510 000 kronor i miljövärdspengar ska avsättas för arbeten under 1975.

Mycket pengar används i Sundbyberg till sju avspolningsbåkar av pinoltyp (730 000 kr) på Vt 05 och Vt 29. En sopmaskin upptagen till 100 000 kr inköps för medel ur arbetsmiljöfonden.

Ventilationen ska förbättras och här sätts 265 000 på anläggningar på bl a avd 29

KV, grovdiskrummet och rum 112 på avd 83.

Studie- och sammanträdeslokaler för personalorganisationerna drar 100 000 kr, ombyggnad av lanterninerna (CBF) 50 000, skärmtak utanför massen 15 000 och ombyggnad av dambadet 10 000 kronor.

Den sk bullergruppen har kommit fram till att 600 000 kronor kostar det att få ljuddämpning på maskiner enligt en prioriteringslista för

SKV:s Sundbybergfabrik. Platsbelysning (avd 21 och 31) drar 6 000 och trivselrum (avd 29, 64 och 83) 25 000 kronor.

För Piteåfabriken har 400 000 kr avsatts för miljöförbättringar och för Falufabriken 100 000 kronor.

Den 11 juni kompletterades anslagslistan med ett belopp på 50 000 kr som ska användas till gardiner ("Eken" och "Kabeln" med matsal).

LMS

Miljöfond på 1,1 miljon

Dotterbolaget LM Ericsson Telemateriel AB (LMS) storlek på avsättningen för miljöfonden uppgår till 1 135 000 kronor. Här ska under höstens lopp fem

företagsnämnder besluta hur medlen ska användas.

Rifa, ELLEMTEL, Transvertex har inga avsättningar.

De anställdas representanter i Rifas styrelse har framfört önskemål om att bolaget tilldelas medel ur moderbolagets miljöfond.

SRA

Motionshall i Kista

Svenska Radio AB (SRA) kunde redan i december förra året vid ett företagsnämndmöte i Stockholm fördela 400 000 kronor av miljöfondpengarna.

I Brömmaverkstaden sätts på bullerbekämpande åtgärder (bl a skakbord på Vt 01, bafflar på Vt 03 (IBM-arbetena) och tryckluftaggregat på Vt 19), på kontor och laboratorier på Kungsholmen står kylaggregat i provburar och värmeisolering av kopieringsutrustning på miljövärdslistan.

SRA har serviceavdelningar över i stort sett hela landet. På Norra Stationsgatan ska väggar ljudisoleras, golv förbättras liksom ventilationen. En motionslokal på

ca 50 m² bekostas av miljöfondpengar.

Övriga serviceavdelningar:

Falun — toalett och tvätt-rum, Helsingborg — förbättring av ventilation, Karlstad — omklädningsrum och förbättring av belysning, Malmö — omklädningsrum och förbättring av ventilationen, Norrköping — värmeisolering av skorstenstock, Sundsvall — omklädningsrum och bullerdämpning samt Umeå — lunchrum och förbättring av ventilationen.

För SRA i Kumla har avsatts 300 000 kronor att användas till bastu, motions- och omklädningsrum i den nya mönsterkortsfabriken. Vid företagsnämndmötet den 15 juni beslöt att en ut-

redning skulle göras om kostnaderna för och placeringen av en tennisbana.

Den 24 juni hölls ett "Kistamöte" inom nämnden och en viktig punkt på föredragningslistan upptog arbetsmiljöfondfrågor. Ordföranden VD Ivar Ahlgren sa bl a i sin genomgång, att av miljöfondsmedlen på ca 2,1 miljoner kronor går omkring en miljon till en motionshall på 555 m² i Kista.

Frågan om motionshallen klubbades vid ett arbetsutskottsmöte den 1 juli. Då godkändes också ca 130 000 kr för ett sk balanserat nät för elförsörjningen av labben i Kista. I det beloppet ingår kostnader för införandet av jordfelsbrytare.

Började som springpojke

Måndagen den andra juni 1975 blev en bemerkelsedag för Harry Niklasson på SRA i Stockholm. Då hade han varit anställd inom LME-koncernen i hela 50 år och fick samtidigt sin silverplakett tillsammans med vederbörliga LME-aktier.

En silver-presentation av Harry Niklasson ger vid handen att han började på LME på Tulegatan 5 som springpojke den andra juni 1925. Därefter blev han förrädsbiträde.

1929 flyttade han till Tulegatan 19, där han syss-

lade med monteringsarbete. Senare blev han kontrollant.

1940 flyttade han ut till Midsommarkransen, där han först blev hjälpförman och senare förman på LME:s mätinstrumentavdelning.

När mätinstrumentavdelningen flyttade till Ermi i Bromma så följde Harry med till Ranhammarsvägen 20.

1945 kom han till Ermis planeringsavdelning där han blev gruppchef 1955.

1961 började han på SRA på Alströmergatan 12 som

gruppchef på planeringen och på den avdelningen arbetar han fortfarande kvar.

I samband med att SRA övertog Ermis lokaler 1965 kom han som SRA-anställd tillbaka till sin gamla arbetsplats på Ranhammarsvägen 20.

För övrigt kan framhållas att Harry Niklasson varit synnerligen aktiv inom LME:s amatörteatergrupp. Som underhållningsartist har han framträtt vid ett flertal tillfällen på företagets fester.

Han har också gjort sig känd som uppskattad ungdomsledare. Under många år har han tjänstgjort som föreståndare för olika ungdomsgårdar.

in memoriam

Erkki Mikkelinen

LMS har förlorat en medarbetare. En skicklig och värdefull medarbetare, och samtidigt en beundrad och avhållen kamrat. På pingstafonen den 17 maj dog Erkki Mikkelinen, mitt i en intensiv arbetsgärning drabbad av den grymma sjukdom som ofattbart snabbt och alldeles för tidigt satte punkt för hans liv.

Erkki började i företaget 1960 som montör. Med den energi och järnvilja som utmärkte honom arbetade han sig snabbt igenom så ovidkommande hinder som språksvårigheter fram till alltmer krävande arbetsuppgifter. Teletekniken i gamla riksdagen 1966, i Chiles riksdag och i Sveriges nya riksdagshus 1970 var anläggningar som realiserades med Erkki som projektledare.

1970 lämnade han LMS för att ägna sig åt det företag han själv startat inom telebranschen och som han utvecklade och drev med stor

framgång. Erkki återkom 1973 till LMS för att ta hand om den viktiga sektionen för central projektering av tele-systemanläggningar.

Arbetet som ledare för denna sektion syntes passa Erkki bra då han med sin glödande energi alltid ville ha fullt av uppgifter — och helst svåra sådana — omkring sig. Viljan att ge full service till sina uppdragsgivare var stark hos honom. Mot denna bakgrund var det naturligt att arbetsbelastningen på sektionen ökade. Sektionen växte, flera stora internationella projekt inleddes och var under arbete, och just under ett sådant skede av expansion och rekrytering rycktes Erkki plötsligt bort.

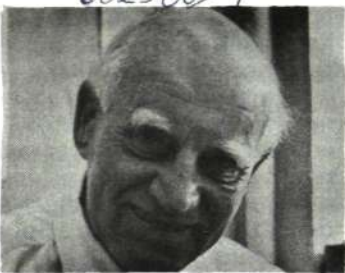
Erkki ställde stora krav på sin omgivning — hans intensiva starka känsla för arbetsförpliktelser var förklaringen till detta. Men han sparade sig inte heller själv utan tog på sig kanske den tyngsta arbetsbördan. Han var mannen för vilken ingenting var omöjligt. Han föreföll ha enorma krafter, framstod alltid som den vitale och kampberedde. Desto mer chockartat kom budet om hans bortgång till alla oss som haft med honom att göra i arbetet. Det är helt enkelt svårt att fatta att han inte längre finns ibland oss.

Vi tackar Erkki för alla de mycket värdefulla insatser han gjort under de år han tjänat företaget. Vi kommer att minnas Erkki med beundran och tacksamhet.

Johan Berglöf
LMS/HK/SaC

Nu väntar rödingen...

— Tiden har gått otroligt fort. Jag kan inte fatta att jag varit på LM Ericsson i 50 år. Men det är väl så då man har ett levande och intressant jobb, berättar verkställare Carl Winnerblad som belönades med företagets silverplakett och aktier torsdagen den 27 juni 1975. I samma veva gick han också i pension från sin tjänst på TN/TV/Vt 743.

ligt blev utlånad till montaget och arbetade på Lidköping Norra, Skärsåtra och Jericho.

1934 var han tillbaka vid växelborden och 1937 blev han lagbas. — Vi var ca åtta man som körde ihop på gemensamt ackord. Det trivdes vi bra med, säger Carl.

1943 blev han uppsättare på avdelning 05 och två år senare blev han förman på samma avdelning. 1951 jobbade han som föreståndare på TV:s verkstad i Danderyd och 1953 utsågs han till verkställare på TV/Vt 743.

— Det har varit ett gott samarbete på TV. Den gamla

LM-andan har inte försvunnit. Men nu skall det bli skönt att gå i pension.

— Rent tekniskt är väl den största skillnaden mellan förr och nu att man förr kunde följa hela tillverkningsprocessen. Det är alltid roligt att se en grej som man hade gjort i ett större sammanhang.

— Men annars är det bättre nu. Det har jämnat ut sig. Tillvaron är tryggare och klyftorna har minskat mellan olika kategorier på arbetsplatserna.

Carl Winnerblad satt med i skyddskommittén på TV i 10 år. Han har också gjort sig känd som duktig schack- och handbollsspelare.

I sommar skall han ägna sig åt fritidshuset i Jämtland, där han kopplar av med att fiska röding.

tack...

... för födelsedagsuppvaktning

Dahlberg Arne, HF/Vt 39
Lagergren Birgit, HF/Ds
Tilly Sven, PJ/X/Ipi
Nordström Ernst, HF/X/
EtC
Rönblad Sven-Erik, HF/
CiC
Phil May, TN/Lob
Gunnarsson Ingemar, PJ/
X/Ixb
Axelsson Rune, VE/Vt 11
Eriksson Malte, KA/Vt 43
Fridlund Inga, KA/Vt 41
Gustavsson Birgit, KA/Vt 53
Hedlund Lilly, KA/Vt 59
Persson Astrid, VE/Vt 19
Wodsten Charles, TN/TVrC

Falck Johannes, ST/X/Bue
Pettersson Britta, ST/X/Brp
Winberg Sven, HF/Vap
Rönnlund Åke, MÖ/MI/
VmkC

Holmgren Nils, HF/Drr
Byström Roland, PJ/X/Ixv
Wigenmark Per-Åke, TN/
Bv

Eriksson Gun, TN/Vt 745
Wirsborg Marianne, HF/
X/Zfk

... för annan vänlighet

Konno Erna, fd BO/Gpo
Benning Dagny, fd GV/Vt
562
Lidström Thyra, fd HF/Vt
36
Winhammar Gösta, fd
MÖ/MI/Kgk
Sandin Einar, RY/Vt 72
Svensson Erik KA/Vt 38

Eriksson Britta, HF/Vt 17
Eriksson Bertil "Truck-Jerker", HF/Vt 23

... för vänligt deltagande

vid min makes och faders,
Filip Wetterholm, fd HF/
Vti 15, bortgång

Kerstin Wetterholm Anja

vid min makes, Eric Widén
fd HF/Vt 07, bortgång
Elsa Widén

vid min makes och vår faders, Erkki Mikkelinen, fd LMS/HK/MpC, bortgång.
Lulu Mikkelinen och barnen

vid min makes, Lars-Åke
Boström, EUA/XfC och fd
LME/MI/BgzC, bortgång
Laila Boström

i pension

Här omnämns anställda med minst 25 år inom koncernen.

1/7 Ingenjör Bengt Carlsson, TN/T/KbC. Anställd 1933. Guld: 1969.

Var en av pionjärerna inom bolagets transmissions-tekniska verksamhet. Arbetade till en början med pupinspoler och övergick senare till allmän beräkningsverksamhet, som han ledde åren 1946—1972. Som sektionschef sedan 1965 hade han dessutom ledningen av laboratorieverksamheten inom filter- och kretsområdet. Se även sida 4!

Bengt
Carlsson

1/7 Ingenjör Helge Johansson, TN/T/Se. Anställd 1929. Guld: 1967.

Tjänstgjorde de första 10 åren till 1939 som provare. Började sin konstruktionsverksamhet 1939 på telefonstationsavdelningens laboratorium. Kom 1949 till trans-

missionsavdelningarna. Under 60-talet stod han som huvudkonstruktör till de distributionsutrustningar för ljudprogram, som hela svenska nätet idag är uppbyggt av. Under de sista fem åren var han ansvarig för kopplingsutrustningarna för de bildtelefonprov som utförts.

Helge
Johansson

1/7 Herr Bertil Tengsell, ÄL/KV/Vt 320. Anställd 1927. Guld: 1969.

Arbetade som finträddragare fram till mitten av 50-talet. Från 1956 och fram till pensioneringen jobbade han i diamantsliperiet. Fackligt verksam.

1/7 Herr Nils Moberg, LME/HF/V/Kt. Anställd 1945. Brons: 1973.

1/7 Förrädsarbetare Otto Pettersson, TN/TV/Vt 743. Anställd 1946. Brons: 1972.

Av utrymmesskal kan vi inte presentera samtliga pensionärer under juli och augusti i detta nummer. Vi återkommer med fler namn i nästa nummer.

LANDET RUNT

Smått och gott från våra lokalombud landet runt

Piteå

Ombud: Jarl Sundqvist

Utbyggnaden av Piteåfabriken i full gång

Byggnadsarbetena med den andra etappen av Piteåfabriken beräknas vara avslutade i december. Verkstadsytan har då fördubblats och blir totalt ca 12 500 m². Re-

dan i oktober kommer vissa maskinmontage att påbörjas.

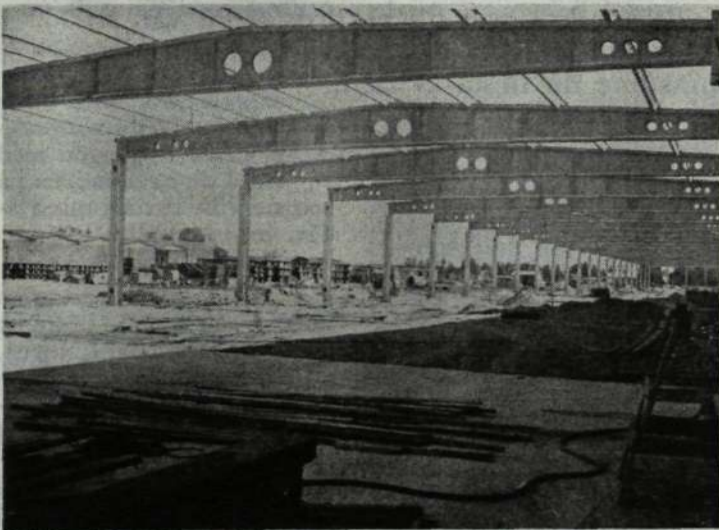
Tillverkningsprogrammet kommer även i fortsättningen att omfatta polyetenisolerad lokalkabel, men förutom volymen kommer antalet varianter att utökas i och med att en viss del av kabeltillverkningen flyttas från Älvsjö till Piteå.

Tillverkningen av telefonsnören, som nu sker i SKV:s lokaler i Piteå kommer att flyttas till det nya "skeppet". SKV:s fabrik kommer att

genomgå vissa förändringar i form av nyanskaffning av maskiner och ändring av layout för styrkabeltillverkningen.

Detta kommer att innebära en kapacitetsökning med omkring 50 procent samt möjligheter till en mer rationell tillverkning av styrkabel.

Förändringarna innebär också att antalet anställda vid Piteåfabriken successivt ökas från 165 till omkring 210 personer.

Så här ser nybygget ut just nu i Piteå. I bakgrunden skymtar SKV-fabriken. Byggnadens längd är 250 meter och bredden 25 meter.

Visby

Ombud: Bo Andersson

Redan i början av året började man diskutera om inte LM-arna på Gotland borde ha en egen LM-dag. Man kom fram till "att visst borde man det" och så bestämdes att Gotlands LM-dag skulle hållas i Djupvik, ett idylliskt fiskeläge med Stora och Lilla Karlsö i bakgrunden. Dag: 17 augusti.

Aktiviteterna började vid 12-tiden på dagen då man bl a kunde gå en naturstig och besvara frågor. Man kunde också bada och ta simborgarmärket (gratis — fritidskommittén bjöd). Dessutom kunde man få skjuta med luftgevär och ägna sig åt gotländska specialiteter

som rustridning och varpakastning.

Vid 14-tiden började ett omväxlande underhållningsprogram med Tommy Wahlgren som programledare. Han var en färgstark person med en underbar förmåga att höja stämningen. I inledningsskedet hälsade Visbyfabrikens chef Karl-Erik Eriksson alla välkomna.

Programmet i övrigt bjöd på utslagstävlingar i skämtlekar där man i finalen skulle tillverka fågelholkar. Kvar till denna övning med såg och hammare blev Östen Andersson och Elis Nilsson. Den sistnämnde avgick med segern som dock var knapp. Av säkerhetsskäl fanns naturligtvis en förbandslåda tillgänglig vid denna amatör-

snickarfina. För musiken svarade bl a Visbyfabrikens egna förmågor, Rolf Olsson, Ingvar Jakobsson och Åke Strandberg. Francis Nilsson på Vt 498 sjöng visor till eget ackompanjemang och Tina Hansson på Vt 497 sjöng en låt tillsammans med orkestern.

Fyra artister från den välkända När-revyn framförde några bejublade nummer. LM-bandet svarade för en stunds gammaldans och som avslutning spelade Ingvar Jakobsson "Gotländsk sommarmatt". Vad annars?

Det hela var en lyckad dag som man hoppas ska återkomma nästa år.

Foto: Kurt Karlsson (Vt 497)

En belåten Elis Nilsson på ritkontoret beundrar sin fågelholk efter segern i en av de många skämttävlingarna. Elis slog knappt Östen Andersson.

Tina Hansson på Vt 497 sjöng en låt tillsammans med orkestern. Här syns hon bredvid populäre programledaren Tommy Wahlgren.

Rustridning var ett populärt inslag på LM-dagen. Här är det platschefen Karl-Erik Erikssons dotter som tar en ridtur.

Örebro

Ombud: Nils Brewitz

Örebroare har träffat

Lars Magnus Ericsson

En som träffat Lars Magnus Ericsson, grundaren av Telefonaktiebolaget LM Ericsson, är Einar Lindqvist i Örebro. Han berättar att han var anställd hos Lars Magnus Ericsson från hösten 1916 till våren 1918 vid dåvarande telefontillverkningsverkstaden på Tulegatan 5 och 17 i Stockholm. Vid flera tillfällen såg och träffade han Lars Magnus som 1916 fyllde 70 år. Einar var själv bara 16 år då.

Einar Lindqvist, som är född i Stora Mellösa i Öre-

bro kommun, kom till Stockholm 1914 och arbetade som hjälpmontör vid byggandet av NK, som blev färdigt 1915. Timlönen var då 10 öre. 1915 fick han höjt till 15 öre. När NK-bygget var klart, fick han anställning där och ansvarade för service av elanläggningen. Lönen var 25 kronor i månaden och fri lunch.

Av en händelse träffade Lindqvist en person som hette Edvard Karlsson och som var verkställare hos LME på Tulegatan. Han blev erbjuden arbete på LME.

Det blev bättre tider för Lindqvist. LME betalade bra — han fick med en gång 25 öre i timmen och efter två månaders anställning 35 öre. Så småningom blev det ackordsjobb och förtjänsten kunde gå ända upp till 70 öre i timmen.

Einar Lindqvist berättar också att LM Ericsson troligen var det första företaget i landet som tillämpade förkortad arbetstid. Alla industrier hade 56 timmars arbetsvecka, men hos LME behövde man bara jobba 50 timmar.

Einar Lindqvist (till höger) berättar för KONTAKTENS lokalombud i Örebro, Nils Brewitz.

Projektgrupp jobbar för en bättre miljö

Ett försök med en partsammansatt projektgrupp pågår just nu på Örebrofabriken.

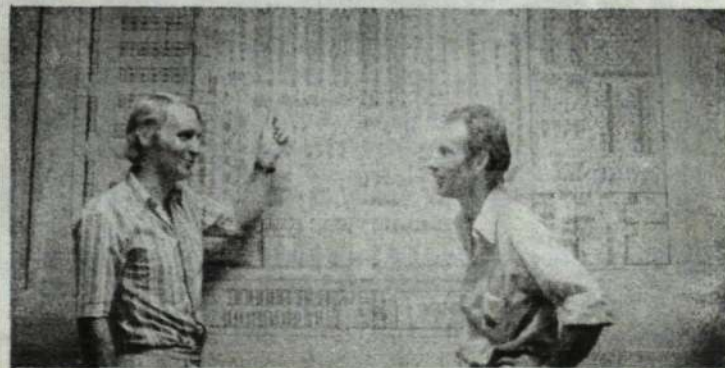
Att gruppen är partsammansatt innebär att representanter för såväl företaget som de anställda ingår. Målsättningen med projektet är att försöka skapa en effektivare och miljövänligare avdelning för montering av reläsatser. Gruppens förslag bör också leda till att de beviljade anslagen ut miljöfondens används på bästa sätt.

I gruppen ingår Ivar Magnusson som är förman för reläsatsermonteringen och ordförande i arbetsledarklubben, Kent Gustavsson som representerar de an-

ställda i monteringen och Lars Orrvik som är metodtekniker och skyddsingenjör. Arbetet i gruppen sker parallellt med de ordinarie arbetsuppgifterna. Platschefen Lennart Stadigh poängterar att det rör sig om en försöksverksamhet, men att han har förhoppningar om att flera uppgifter ska kunna lösas med hjälp av projektgrupper.

— Om en grupp är riktigt sammansatt får man ju den allsidiga belysning som behövs för att nå ett gott resultat, säger han.

Verkstadsklubbens ordförande Hjært Jonson är också positiv till det pågående projektet och tror att denna arbetsform kan hjälpa till att lösa olika arbetsplatsproblem.

Projektledaren Ivar Magnusson (till vänster) visar ett layoutförslag för verkstadsklubbens ordförande Hjært Jonson.

Storslam i SM för LM:s fadderbarn

LM Ericssons olympiska fadderbarn, simmaren Bengt Gingsjö från S 02 i Göteborg, satte nytt rekord i antalet vunna SM-tecken i ett och samma sim-SM i början av augusti i Norrköping. "Gingan" tog då fem individuella SM-titlar plus två SM i lagkapper. Därmed är han totalt uppe i 17 individuella mästerskapsmedaljer av den äldste sorten.

Framgångarna i Norrköping var något som Gingsjö verkligen behövde för att snabbt komma över bakslagen i VM i Cali i Colombia i slutet av juli. Där gick det som bekant dåligt för de blågula och Bengt Gingsjö lyckades inte kvalificera sig till en enda individuell final. Enda svenska medaljen i VM blev en bronsplatta adresserad till Ulrika Knape i damernas höga hopp.

— Själv tyckte jag att jag var i fin form inför världsmästerskapen. Men det läste sig liksom och höjden över havet gjorde sitt till. Min kropp trivdes bara inte på 1 000 meters höjd, säger Bengt.

— Nu prickade jag i stället toppformen lagom till SM. Det gick bättre än väntat och det är en sporre inför olympiaden i Montreal nästa år.

Men det är klart att konkurrensen var en helt annan i VM. Den amerikanska och östtyska dominansen kommer säkert att stå sig många år framöver.

Bengt Gingsjö kommer att träna målmedvetet inför olympiaden och om allt klaffar bör han där bli det kanske starkaste svenska kortet på herrsidan. Men några medaljer vill han inte utlova.

— Däremot skall jag skärpa mej och försöka ta revansch för den bleka insatsen i årets VM. Alltså siktar jag främst på att gå till final i de grenar jag ställer upp i.

Efter VM har det i massmedia klankats en hel del på svensk simning. Vissa vill skrota det nuvarande landslaget helt och hållet och satsa på nya, friska krafter till Europamästerskapen i Jön-

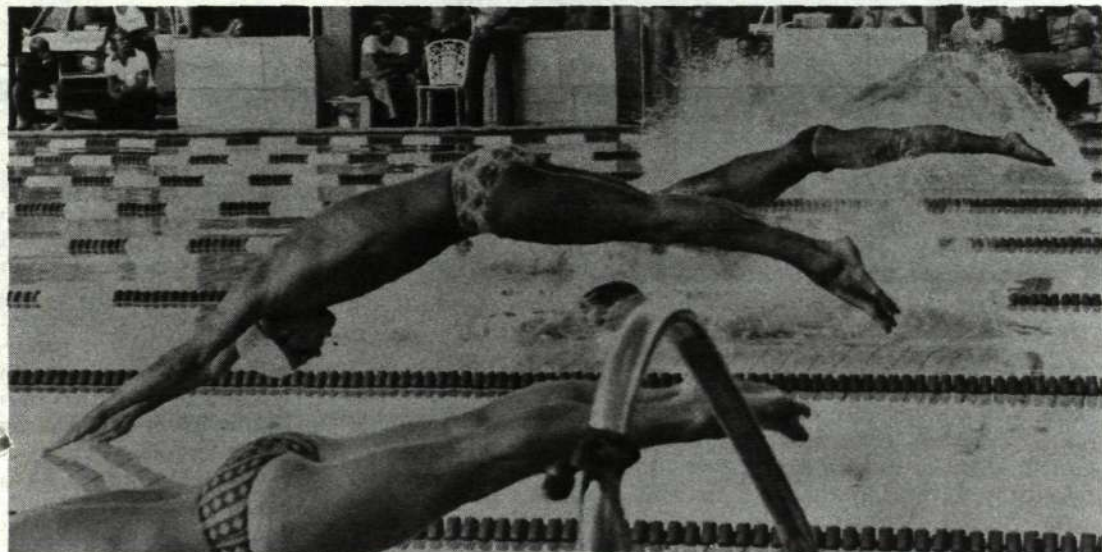
köping om två år. Andra åter förespråkar utländska simtränare — främst då amerikaner.

Det där med utländska tränare är inte Bengt Gingsjö främmande för. Under sin tid i USA fick han mycket goda erfarenheter av amerikanska tränare.

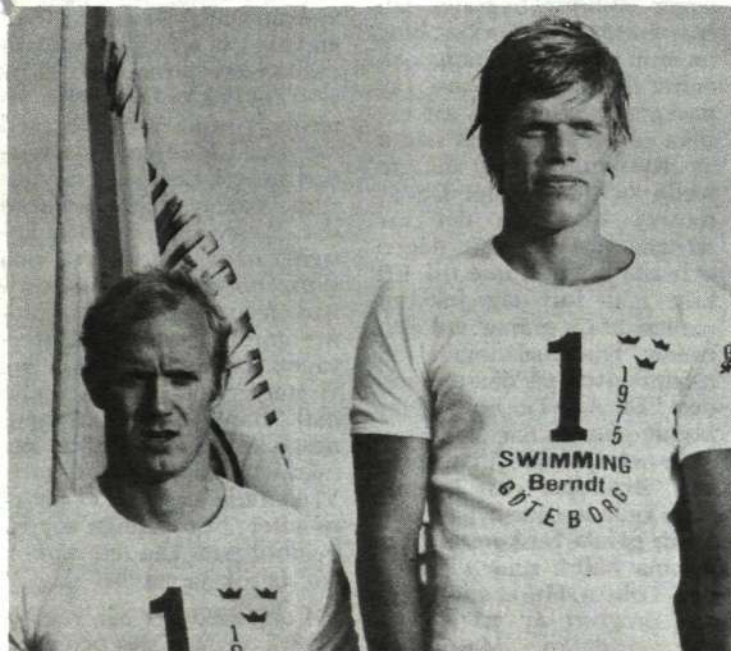
Direkt efter SM i Norrköping låg "Gingan" på träningsläger i Gävle-trakten. Sedan blev det stora framgångar i Europacupen i Moskva och Nordiska Mästerskapen, som i år gick i Finland.

Därefter gör Bengt Gingsjö ett litet uppehåll i själva simmandet och skall träna löpning. Han planerar nämligen att ställa upp i höstens Lidingölopp.

Text: Göran Hannerz
Foto: Inge Hallberg, Åby Foto

Bengt Gingsjö (i vit badmössa) går i vattnet i ett av sina många segerlopp i sim-SM i Norrköping.

En vanlig syn i SM. Bengt Gingsjö (t h) på segerpallen bredvid klubbkamraten Anders Bellbring.

Plump i protokollet

— Våra män i årets koncernmästerskap i fotboll i Kristianstad tyckte att det hela var en mycket positiv upplevelse, fränsett en sak: "En plump i protokollet i ett annars mycket lyckat KCM var att fortsatt spel avgjordes genom lottning i de fall två lag hamnat på lika poäng.

Varför inte förlänga matchen tills första målet faller, eller 2x5 min? Eller straffsparkar?

Piteå-laget drabbades av Fru Fortunas dåliga humör och det känns vemodigt när laget åkt så långt", tycker Jarl Sundkvist som är sekreterare i fritidsklubben på Piteå-fabriken.

Tre nya klassiker LM:are i simmarnas Vasalopp

Mitt i sommarvärmen begåvades LM Ericsson med tre nybakade "svenska klassiker" — nämligen Karl-Evert Leijdstrom, HF, Lars Pantzar, HF och Rolf Ode, Bollmora.

För att erhålla motionsdiplomet "En svensk klassiker" skall man under en tidsrymd av ett år klara av: Löpning — Lidingöloppet 30 km, Skidåkning — Vasaloppet, Cykelåkning — Vätternrundan och Simning — Vansbrosimningen. Det populära diplommet instiftades 1972 av Vansbro AIK i Dalarna. Under årens lopp har en hel del LM:are för övrigt uppfyllt statuterna för diplommet.

Dryga 1000-talet deltagare ställde söndagen den sjätte juli upp i årets 3 000 m långa Vansbrosimning där det var mycket trångt om saligheten i startögonblicket. Loppet startar i Vanån där man simmar medströms och svänger sedan in i Västerdalälven där simmarna den sista etappen får kämpa mot strömmen.

I år var det lågvatten och tämligen varmt i vattnet och strömmarna måttliga. Simmarna ligger dock så pass länge i vattnet att det gäller att smörja in sig med fett för att hålla kroppsvärmen uppe. Nämnas kan att Rolf Ode simmade distansen på 1.47 tim. Tider på över två timmar var vanliga.

Rolf Ode, som började motionera på allvar 1972, var nöjd med sin insats.

— Årets simning var lättare än fjolårets. Mest kanske beroende på lågvatten och en vattentemperatur på drygt 20 grader. Normalt brukar det vara betydligt kallare i vattnet, speciellt på sluttampen. Personligen tycker jag att Vasaloppet är den mest fascinerande tävlingen av dem som ingår i "En svensk klassiker", berättar Rolf.

— Simningen sätter jag som den roligaste tävlingen, säger Lars Pantzar.

— För min del kommer skidor, cykel och löpning främst. Simningen sätter jag på sista plats, förklarar Karl-Evert Leijdstrom.

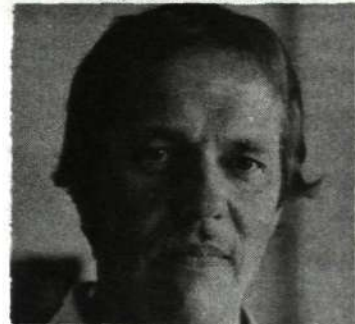
Tilläggs bör att Rolf Ode cyklade Vätternrundan

tillsammans med klubbkamraten Nils-Erik Östling. Givetvis deltog även Lars Pantzar i samma tävling, som skildrades av Siv Jansson, HF, i förra numret av KON-TAKTEN.

Text: Göran Hannerz.
Foto: Mariette Engström, Leif Möller, Sven Jansson, Falun.

Rolf Ode (G/FdnC)

Lars Pantzar (X/Rme)

Karl-Evert Leijdstrom (X/Ama)

Start för årets Vansbrosimning vid Morabron. Det är trångt värre om utrymmet i vattnet. Under bron står simmare och väntar på att få plats i Vanåns böljor.

Att komma tillbaka till en främmande stad är mer än en dubbel upplevelse. De första nyfikenhetsintrycken är redan avverkade och man kan koncentrera sig på detaljer i stadsbilden.

Moskva är ju för många en så pass exotisk stad att ett återbesök nästan är nödvändigt för att man ska få ett riktigt helhetsintryck.

Det var sex år sedan jag var i Moskva senast. Vad har hänt under denna tid?

De höga bostadshusen hade krupit allt längre ut mot flygplatsen och fortfarande byggdes det flitigt i staden. Varje familj har en egen våning, sades det. De breda gatorna som tidigare verkade nästan ödsliga, var idag fyllda med betydligt fler personbilar än förr. Men fortfarande kunde man förgäves leta efter parkeringsautomater i Moskva. Vid södra delen av Röda Torget fanns ett stort P-märke, men det fanns knappast några bilar där.

På de gator där det fanns hastighetsbegränsning stod det "80" på skyltarna. Att då begära att bilarna skulle stanna vid ett övergångsställe var otänkbart. Det gjorde de bara där det fanns rött ljus. Skulle man över på andra sidan gatan fick man gå i en tunnel under gatan.

1969 väckte våra damer uppmärksamhet med sina korta kjolar. Idag tycker en västlänning att de unga ryskorna har de kortkortaste kjolar som finns. Långbyxor hade också kommit i en större mängd. Ryskor som jag talade med, tyckte det var bekvämt med korta kjolar. Grabbarna hade långt hår, utom soldaterna som närmast verkade snaggade.

Vi hade fyra engelsk-rysktalande tolkar hos oss. De var lika intresserade av oss som vi var av dem. De hade samma bekymmer som andra människor i världen — nya äktenskap, barn i ett tidigare m. m. De tjänade i genomsnitt 1200 kronor i månaden. Skatten var 10 procent. Hyran gick på 60—90 kronor i månaden. De hade tolkjobbet som extraknäck. Jag är medveten om att dessa flickor var privilegierade, de var väl utbildade. Men det stora flertalet hade säkert inte samma chanser. Ingen av dem såg några möjligheter att resa utanför östblocket. Unga män och kvinnor som man träffade talade begriplig engelska och en del äldre tyska.

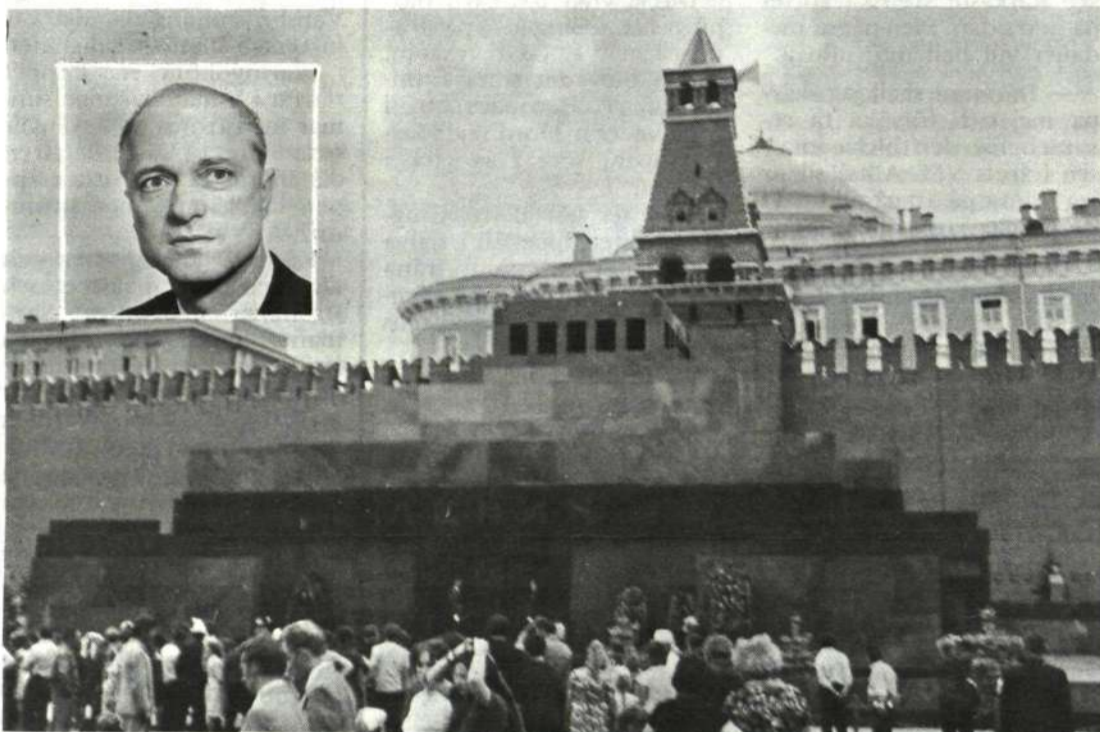
Tjechovs hus

Från mitt hotellrum på elfte våningen vid Röda Torget hade jag delvis utsikt över Kreml, där den röda fanan alltid vajade över Senatshuset. Mina närmaste

Moskva-staden man måste se två gånger

Sven-Olov Garemark vid LMS i Linköping har nyligen besökt Moskva i samband med utställningen SVJAZ -75 (Kommunikation -75) med deltagare från Europa, Asien och Amerika.

En av deltagarna i denna utställning var LM Ericsson som bl a visade PABX-växlar, kraftutrustning, transmissions- och snabbtelefonsystem. Om sina upplevelser i Moskva som turist och om de sevärdheter som finns berättar här Sven-Olov.

Trängseln utanför Leninmausoleet är vanligtvis mycket stor. Sovjetmedborgarna får ofta stå i kö en hel dag för att komma in. Bakom muren skimtar Kreml. Infälld i bilden: Sven-Olov Garemark.

grannar var fem små kyrkor som stod kvar från det tidigare kina-kvarteret Kitajgorod. En av kyrkorna hade en mycket fin, gyllene kupol och den hade jag strax nedanför mitt fönster. Den var för övrigt helt kringbyggd av hotellets tillfartsvägar. Alla kyrkorna utom en var stängda. Där fanns en utställningshall med intarsiarbeten, guldfiskar och lustiga grenar.

Några dagar senare gjorde jag en utflykt till klosterstaden Zagorsk, cirka sex mil nordost om Moskva. Vi åkte Röda Armégatan in i staden, parkerade utanför klostermurarna och befann oss plötsligt i en annan värld. Det här kloster grundades av den helige Sergius och hade anor från 1300-talet. Det hade många gånger tjänstgjort som fästning. Här fanns Treenighetskyrkan och Den Helige Andes Kyrka från 1400-talet och Uppståndelsekyrkan från 1500-talet. Här fanns också ett högt vackert klocktorn som höll på att restaureras.

Detta kloster var en gång

det heliga Rysslands hjärtpunkt. Här ligger Boris Godunov begravd. Idag tjänstgjorde klostret som prästseminarium. Överallt på gångarna mellan kyrkorna såg man gamla och unga män i fotsida dräkter. Inne i Uppståndelsekyrkan pågick en mässa. Dörren till det allra heligaste bakom ikonostasen var öppen. Präster i färggrann utstyrel förrättade gudstjänsten. Två köror med unga prästkandidater sjöng, församlingen sjöng med, gjorde korstecken och bugade. Jag kände en andakt som jag sällan gjort i en kyrka. Man köpte bröd av en munk, gick sedan fram och fick nattvarden av en präst vid altaret som delade ut vin med en sked. I en sidogång kunde man köpa helig olja. Det var mest gamla kvinnor som kom med sina små burkar att ta den i. I kapellet utanför kyrkan fyllde man medhavda flaskor med rinnande vatten. Kyrkorna här är verkligen konstskatter. Här skapade bl a Andrei Rubljov sina utsökta ikoner på 1400-talet. Om honom

kunde vi för några år sedan se den storslagna filmen "Den yttersta domen" på svenska biografier.

Ville man lära känna Andrei Rubljov närmare fick man ta en bil och åka ut till St Andronikus-klostret. Här ligger Rubljov begravd och här kunde man också bese en stor samling av hans och andra ikonmålarens konst. Jag passade samtidigt på att besöka några platser där några av Rysslands stora diktare levde och arbetade. De är museer idag. En del var stängda just den här dagen och alla hann vi inte till. Ett litet rött hus låg inklämt mellan höga granar vid den breda Trädgårdsringen. På namnskylten på dörren stod det "Dr A T Tjechov". Här bodde han till Sachalinresan 1890 och här skrev han Björnen, Bröllopet och Ivanov. Han kallade ofta byggnaden "min gamla huskomod". Åt samma håll i staden bodde Leo Tolstoj. Huset var av trä och omgivet av en ganska stor trädgård. Matbordet stod dukat på samma sätt som då han levde. Där stod

också bordet han arbetade vid och sängen han sov i.

Ett unikt museum

Moskvas konstmuseer återser man alltid med glädje. Tretjakovgalleriet är en guldgruva med gammal rysk och modern sovjetkonst. Repins stora "Prämdragare på Volga" var utlånad till Japan. På Pusjkinmuseet var det omöjligt att komma in den här gången. Där hade just en utställning med konst från Dresden börjat och när man ringde dit svarade en telefonsvarare att nya besökare inte kunde tas emot på ytterligare en vecka. Det fanns museer i Moskva vars motsvarighet inte finns i andra länder. Ta t ex Leninmuseet. Här fanns allt om den store Sovjetledaren, cirka 10 000 föremål, foton, brev, böcker, en Rolls Royce som han använt och kostymer. Här fanns också en filmsal där man visade Lenins liv i still- och rörliga bilder. Mer Lenin hittade man på gamla Engelska klubben, idag Revolutionsmuseum. Här fanns vapen, fanor, gamla Pravda, en stor panoramabild med ljud- och ljuseffekter över stormningen av Vinterpalatset i Leningrad. Här, liksom på Leninmuseet, uppmärksammades det internationella kvinnoåret.

Jag for också för att titta på Lenin i Mausoleet på Röda Torget alldeles intill Kreml-muren. Det var redan lång kö när vi vid 10-tiden visade upp våra pass för en polis i höjd med Historiska museet. Denna dag skulle det bli en särskild kö för utlänningar som mellan kl 12 och 14 kunde få bryta sig in i den långa kön av ryssar. Vi tog fram våra flygbiljetter och så att vi skulle lämna Moskva samma eftermiddag. Vi ville gärna se Lenin innan vi for hem. Vår värtalighet lyckades. Vi klämdes in i kön. När vi kom nära Mausoleet bad en vakt oss att knäppa knapparna i kavajerna. Litet längre fram fick vi ta på våra ytterplagg som vi hade med oss. Det rädde en stilla tystnad nere i Lenins sista vilorum. Vakter stod på parad där. Lenin låg i mörk kostym, hade vit skjorta och slips. Belysningen var ordnad så att den tycktes komma inifrån honom. På återvägen bakom Mausoleet såg vi statyer av Kalinin, Stalin m fl. Här fanns också minnestavlor över andra bemärkta sovjetmedborgare. Vi klarade av besöket på 45 minuter. För vanliga sovjetmedborgare kan ett sådant här besök ta en hel dag.

I och med det här var besöket i Moskva slut och återresan till Sverige kunde börja.